

STRATEGIA NAȚIONALĂ DE APĂRARE

Chișinău, 2016

CUPRINS

INTRODUCERE	3
I . CONTEXTUL STRATEGIC	4
1.1. Valorile și interesele naționale	4
1.2. Mediul de securitate.....	4
1.3. Amenințări și riscuri.....	5
1.4. Factori care pot influența politica de apărare a statului.....	7
1.5. Dezvoltarea relațiilor de cooperare.....	7
II. VIZIUNEA STRATEGICĂ ȘI OBIECTIVE.....	9
2.1. Viziunea strategică.....	9
2.2. Obiectivele generale și specifice.....	9
III. DIRECȚII DE ACȚIUNE	10
3.1. Direcții prioritare.....	10
3.2. Direcții în suport	12
IV. RESURSE PENTRU REALIZAREA APĂRĂRII NAȚIONALE	13
4.1. Resurse financiare.....	14
4.2. Resurse umane.....	14
4.3. Resurse materiale.....	14
V. ETAPE ȘI MECANISME DE IMPLEMENTARE	15
VI. MONITORIZARE, EVALUARE ȘI RAPORTARE.....	15

INTRODUCERE

1. Apărarea este un domeniu fundamental și distinct al securității naționale, care se află într-o relație de interdependență cu procesele de dezvoltare a statului, pe dimensiunile: sociale, economice, militare, diplomatice, informaționale, precum și instituționale. Apărarea constituie expresia concretă a concepției și practicii strategice, adoptate de către Republica Moldova, în scopul protejării suveranității, independenței, unității sale, integrității teritoriale și democrației constituționale, în fața oricăror riscuri, amenințări, provocări sau agresiuni.

2. De la proclamarea independenței și până în prezent, Republica Moldova trece printr-un proces amplu de consolidare a capacităților instituționale ale sistemului național de apărare. Evoluția evenimentelor pe plan regional și internațional a determinat o apropiere de principiile și valorile europene, prin vectorul politicii externe de integrare în Uniunea Europeană (UE) și prin intensificarea și aprofundarea relațiilor cu Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (OTAN), respectându-se statutul de neutralitate, stipulat în Constituție. Pe parcursul acestor ani, procesul de dezvoltare a sistemului național de apărare a fost afectat de un șir de factori interni și externi, factori de ordin economic, politic, militar, informațional, social și geopolitic. Prin urmare, consolidarea, dezvoltarea și modernizarea acestui sistem devine o necesitate stringentă și, totodată, un imperativ strategic de importanță națională, care solicită eforturi considerabile pentru ajustări conceptual-normative și acțional-funcționale.

3. Strategia națională de apărare (SNA) presupune, în perspectivă, adaptarea sistemului național de apărare la necesitatea/imperativul nominalizat. SNA, alături de Strategia securității naționale (SSN) și alte documente strategice din domeniul respectiv, este un document de politici, în baza căruia se realizează planificarea apărării naționale și se stabilesc modalitățile de realizare a funcțiilor instituțiilor statului, în scopul de a asigura apărarea națională, conform prevederilor Legii 345/2003, cu privire la apărarea națională, cu modificările și completările ulterioare. SNA are la bază prevederile SSN și ale Programului de activitate al Guvernului Republicii Moldova 2016-2018.

4. Domeniul apărării are un caracter dinamic, complex și multidimensional, direct dependent de realitățile, procesele și fenomenele politice, administrative, economice și culturale ale statului. În contextul acestei interdependențe, în dezvoltarea sistemului de apărare, se impune o abordare interinstituțională, ce presupune cel puțin două aspecte corelative. În primul rând, instituțiile statului vor avea mai multe responsabilități în domeniul apărării, în raport cu sectoarele specifice de activitate și, în al doilea rând, pentru îndeplinirea acestor responsabilități, implicit, și a obiectivelor politicii de apărare, se va crea necesitatea unei coordonări unitare și integrate dintre aceste instituții. SNA are rolul conjugării eforturilor instituțiilor cu atribuții în implementarea politicilor de apărare și de securitate, precum și de coordonare eficientă a acțiunilor lor.

5. În prima parte, SNA definește contextul strategic al mediului de securitate și oferă o descriere a situației curente, identificând riscurile și amenințările pe dimensiunea de apărare. În partea a doua, sunt expuse viziunea strategică și obiectivele politicii de apărare, căile și resursele necesare pentru realizarea acestora.

I. CONTEXTUL STRATEGIC

1.1. Valorile și interesele naționale

6. La baza dezvoltării sistemului național de apărare vor sta valorile și interesele Republicii Moldova, enunțate în SNN. Valorile naționale sunt centrate pe respectarea strictă a demnității umane, a egalității în drepturi și a libertății, a dreptului de exprimare, a identității culturale și etnice, prin respectarea, fără echivoc, a supremației legii.

Interesele naționale țin de:

- Asigurarea caracterului suveran, independent, unitar și indivizibil al statului;
- Asigurarea dezvoltării stabile și sustenabile a statului;
- Integrarea europeană;
- Reintegrarea teritorială;
- Prosperitatea și bunăstarea cetățenilor;
- Participarea la asigurarea securității internaționale.

Valorile și interesele definite vin să reflecte fermitatea statului, în vederea stabilirii unui mediu în care cetățenii să poată trăi în securitate și prosperitate.

1.2. Mediul de securitate

7. Ultimul deceniu este marcat de procesul de tranziție de la sistemul mondial unipolar de distribuire a puterii, la un sistem multipolar, cu implicații strategice complexe, care se manifestă prin competiția marilor puteri și prin tendințele unor puteri regionale de a se afirma pe plan global. Distribuția globală a puterii este în schimbare, atât în cadrul comunității internaționale, cât și între state și actori nonstatali. Urmărim o continuă transformare a mediului internațional de securitate, cu implicații de ordin politic, economic, militar, informațional, social, etnic și cultural, în care au loc și conflicte armate în diferite regiuni ale lumii.

8. Provocările actuale la adresa apărării naționale se diversifică și se amplifică nu numai în intensitate, dar și ca arie de manifestare. Războiul de nouă generație, caracterizat printr-o combinație de metode și mijloace convenționale, asimetrice și de tip hibrid, este omniprezent și poate genera insecuritate oriunde în lume.

9. În ultimii ani, la scară internațională, au fost înregistrate mai multe evenimente care au afectat și continuă să afecteze, în mod direct sau indirect, mediul global de securitate, deteriorându-l progresiv și generând disensiuni între diferiți actori. Drept urmare, securitatea de pe continentul european devine tot mai complexă. Din motive mai mult sau mai puțin explicite, unele state aleg să întreprindă acțiuni pe cont propriu, care contravin principiilor dreptului internațional. Anexarea Crimeii, conflictul armat din regiunile estice ale Ucrainei, războiul din Siria, conflictele din Orientul Mijlociu, ascensiunea grupării Statul Islamic, precum și criza de proporții a imigranților proveniți din Orientul Mijlociu și nordul Africii au creat condiții de consolidare a terorismului la nivel internațional; toate acestea au un impact direct asupra securității regionale.

10. Prin poziționarea geografică, Republica Moldova este parte integrantă a arhitecturii de securitate a bazinului Mării Negre – zonă de interes pentru un șir de actori regionali și internaționali puternici. Arhitectura de securitate în zona menționată este influențată de existența „axei de conflicte înghețate” (regiunile: Transnistria, Osetia de Sud, Abhazia și Nagorno Karabah), precum și a conflictelor curente (exemplul Ucrainei). Prin prisma aspirațiilor de integrare în spațiul cultural, economic și social european, Republica Moldova urmează să-și consolideze, să-și dezvolte și să-și modernizeze sistemul național de securitate și apărare, ținând cont de evoluțiile mediului de securitate.

1.3. Amenințări și riscuri

11. Ansamblul de amenințări și riscuri, identificate în urma analizei mediului strategic de securitate, la nivel internațional, regional și național, reprezintă elemente interdependente ale războiului de nouă generație/hibrid (sintagmă terminologică expusă în cadrul Strategiei securității naționale). Acest tip de război se evidențiază prin forma unică de manifestare, una care oscilează între spectrul convențional și cel neconvențional al războiului, creând efecte variate, greu de anticipat și de contracarat. Acest tip de război se caracterizează prin acțiuni diverse, de la dislocarea/utilizarea de trupe fără însemne de identificare sau acțiuni disimulate ale trupelor militare și paramilitare, până la acțiuni de propagandă, război informațional și atacuri cibernetice.

12. Acțiunilor specifice războiului hibrid li se adaugă un șir de elemente ce pot avea efect complementar sau sinergic, influențând deteriorarea mediului de securitate. Acestea sunt: migrația ilegală, traficul ilicit de armament, atacurile teroriste, pericolul chimic, biologic, radiologic și nuclear (CBRN), acțiunile violente, coerciție și criminalitate.

13. Complexitatea și efectele multiple ale interacțiunii acestor elemente fac dificilă o diferențiere exactă dintre amenințări și riscuri, fapt ce impune utilizarea sintagmei „**Amenințări și riscuri**” pentru întreaga gamă de elemente identificate și prezentate, în continuare, în ordinea priorității.

14. **Potențialul militar din regiunea transnistreană.** În regiunea de est a Republicii Moldova este prezent un potențial militar semnificativ de forțe armate separatiste, care sunt susținute multilateral din exterior.

Totodată, în regiunea de est sunt prezente formațiuni militare ale Federației Ruse, staționate ilegal pe teritoriul Republicii Moldova.

Forțele separatiste și cele străine, staționate ilegal în regiunea de est, au o capacitate operațională considerabilă, ceea ce permite regimului de la Tiraspol și Federației Ruse să-și promoveze obiectivele strategice, care, la un moment, pot constitui o capacitate de intervenție. Sinergia celor două componente poate face acest factor și mai critic.

Această capacitate militară reprezintă o amenințare majoră la adresa suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova.

15. **Utilizarea instrumentelor de propagandă informațională.** Ca element al războiului informațional, propaganda străină, manifestată prin tehnici de manipulare mediatică cu potențial distructiv, este capabilă să influențeze negativ opinia publică autohtonă, să afecteze vectorii strategici ai politicii externe și să prejudicieze imaginea instituțiilor guvernamentale ale Republicii Moldova, în special, a instituțiilor din sistemul de apărare.

Propaganda străină constituie una dintre cele mai grave amenințări la adresa valorilor și intereselor naționale, diminuând încrederea societății în instituțiile sistemului național de apărare și capacitatea lor de a proteja teritoriul țării și populația acesteia. Propaganda, în special cea manifestată prin diverse surse de informare (mass-media, rețele de socializare etc.), favorizează apariția radicalismului și acțiunilor extremist-teroriste.

16. **Atacuri asupra infrastructurii informaționale și de comunicații.** Infrastructura informațională și de comunicații electronice a Republicii Moldova este vulnerabilă la amenințările cibernetice și este tot mai frecvent supusă unor atacuri de acest fel. Odată cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale, amenințările la adresa apărării naționale au căpătat o nouă pondere. Necesitatea asigurării unei strategii de securitate informațională, pe măsura amenințărilor, este de o importanță deosebită. Aceste amenințări prezintă un pericol grav pentru infrastructura informațională a sectorului de apărare. Atacurile cibernetice au ca scop blocarea sau distrugerea sistemelor și serviciilor informaționale și a infrastructurii critice, desființarea rețelelor de comunicații, în scopul obținerii de informații sensibile din domeniile strategice ale statului: apărare, economie, energie etc. Toate acestea formează nucleul grupului de amenințări.

17. **Instabilitatea și conflictul de pe teritoriul Ucrainei.** Există un potențial de extindere a zonei de instabilitate din Ucraina spre hotarele Republicii Moldova. Anumite elemente și grupuri sociale cu orientări extremiste, din Republica Moldova și din afară, pot fi încurajate de instabilitatea din Ucraina să inițieze acte de sabotaj și război hibrid pe teritoriul Republicii Moldova.

Asemenea acțiuni pot reprezenta o amenințare la adresa infrastructurii critice, a ordinii publice și a securității și bunăstării populației. Astfel de acțiuni pot împiedica Republica Moldova să-și promoveze obiectivele strategice, limitându-i-se, în felul acesta, posibilitatea de a rezolva pe cale pașnică conflictul transnistrean, concomitent și de a restabili integritatea teritorială și menține suveranitatea.

18. **Migrația ilegală.** Republica Moldova poate constitui o destinație finală pentru imigranți și o platformă de tranzit pentru fluxurile imigraționiste în drumul lor spre țările dezvoltate din Europa de Vest. Acest fapt amplifică probabilitatea de infiltrare pe teritoriul național a elementelor ostile și/sau teroriste.

19. **Traficul ilicit de armament** reprezintă un risc în domeniul apărării, întrucât oferă entităților pseudostatale și nonstatale din țară posibilitatea de a procura armament, muniții și producție cu destinație dublă. Acest fapt conduce, de asemenea, la proliferarea armelor de calibru mic, care sunt relativ ieftine, ușor transportabile și utilizabile în situații și zone cu potențial de declanșare a conflictelor armate.

20. **Activitatea teroristă** este o amenințare gravă la adresa securității naționale, fenomen dificil de prognozat și de prevenit, care poate afecta sistemul național de apărare. Deși Republica Moldova nu se află în epicentrul activității teroriste internaționale, aceasta este totuși afectată indirect și implicit de procesele conexe ale terorismului și ale altor forme de manifestare violentă a extremismului, ce afectează pacea și securitatea regională și internațională. Dat fiind faptul că atât poziționarea geografică a Republicii Moldova, cât și ultimele tendințe de evoluție a situației de securitate, în special, pe continentul european, securitatea antiteroristă și capacitățile de reacție și apărare în situații de criză teroristă capătă o conotație distinctă și o importanță crescândă pentru Republica Moldova.

21. **Pericolul de ordin chimic, biologic, radiologic și nuclear (CBRN).** Materialele chimice, biologice, radiologice și nucleare, precum și echipamentele pentru utilizarea acestora, inclusiv cele de luptă sub formă de armament, armă sau formă pură (originală) ar putea cauza prejudicii vieții și sănătății populației, mediului și patrimoniului statului, ceea ce ar crea un risc semnificativ. Potențialele prejudicii pot provoca dificultăți de ordin economic și politico-social, cu impact la nivel local, regional sau chiar internațional.

22. **Riscurile naturale și antropogene.** Calamitățile naturale sau cele cu caracter antropogen, dar și efectele acestora (pierderile de vieți omenești și pagubele materiale) pot afecta capacitatea de apărare și pot pune presiuni suplimentare pe resursele apărării, mai ales atunci când se produc în paralel cu o agresiune.

23. Provocările economice, nivelul înalt de corupție, sărăcia, migrația forței de muncă specializată, declinul demografic, lipsa coeziunii sociale, epidemiile și pandemiile etc. pot avea un rol catalizator care poate facilita manifestarea amenințărilor și riscurilor, sporindu-le efectele negative asupra eficienței guvernării și administrației, implicit asupra finanțării și dezvoltării capacităților de apărare (dotare, echipare, calitatea personalului, devotament și motivație).

24. Carențele mediului strategic de securitate, inclusiv cele la nivel național, generează un șir de amenințări la adresa securității și apărării statului. Conjugată cu situația din regiunile de est ale Ucrainei, inabilitatea/imposibilitatea autorităților constituționale de a deține controlul asupra regiunii Transnistrene, amplifică riscul importului de instabilitate și de distorsionare a cursului european al Republicii Moldova.

1.4. Factori care pot influența politica de apărare a statului

25. Regiunea din stânga Nistrului se confruntă cu dificultăți economice și financiare. Procesele electorale din regiunea transnistreană, însă, pot genera schimbări la nivelul conducerii separatiste. În acest context, autoritățile separatiste ale regimului transnistrean vor promova cu certitudine o politică confrunționistă cu autoritățile constituționale. Respectiva regiune a fost, este și, cel mai probabil, va fi instrumentul principal de acțiune pentru a influența, la nivel decizional, și de a crea dificultăți la realizarea obiectivelor strategice ale Republicii Moldova.

26. În anii următori nu se așteaptă o schimbare a politicii Federației Ruse față de Occident și față de unele foste republici sovietice, inclusiv față de Republica Moldova. Astfel, se prevede continuarea sau chiar extinderea influenței Rusiei prin diplomatie, expansiune culturală și educativă (Soft Power) și, nu în ultimul rând, prin presiuni de natură economică și militară, prin propagandă, dezinformare și chiar prin corupere politică etc. (Hard Power).

27. Ucraina prezintă un interes sporit ca partener strategic pentru Republica Moldova. Pe termen scurt și mediu nu se așteaptă o rezolvare rapidă a conflictului din estul Ucrainei. Mai mult decât atât, sunt previzibile în continuare și presiuni în zona de sud a acestei țări. Prin urmare, Ucraina va continua extinderea cooperării cu Vestul, consolidându-și parteneriatelor existente. De aceea, se așteaptă o continuare a procesului de reformare a sectorului de securitate și de revigorare a domeniului militar-industrial și de menținere a actualei politici a Ucrainei, în procesul de reglementare a conflictului transnistrean.

28. România va rămâne în continuare un partener strategic esențial pentru Republica Moldova în toate domeniile. România va fi și un susținător declarat și activ al parcursului european. Rolul regional al României în bazinul Mării Negre a crescut considerabil odată cu consolidarea prezenței NATO pe teritoriul ei. Cooperarea în domeniul apărării între Republica Moldova și România se va axa pe continuarea procesului de reformare a sistemului național de apărare a Republicii Moldova și pe preluarea experienței și sprijinului statului român, în procesul integrării europene. Toate acestea vor avea loc în temeiul consolidării cooperării cu structurile euro-atlantice și reprezentării intereselor Republicii Moldova în cadrul organizațiilor internaționale.

29. Adoptarea și implementarea Strategiei Globale de Politică Externă și Securitate a Uniunii Europene, menită să creeze un sistem pan-european, capătă o importanță deosebită, atât pentru țările membre, cât și pentru cele partenere, deschizând prin aceasta noi oportunități de cooperare. Însă, pe de altă parte, se pot crea noi oportunități pentru actorii interesați de discreditarea vectorului european al Republicii Moldova. De aceea, părăsirea spațiului comunitar de către Marea Britanie poate fi folosită ca argument în cadrul propagandei anti-UE.

30. În urma deciziilor Summit-ului OTAN de la Varșovia, se așteaptă creșterea prezenței militare înaintate pe flancul estic al Alianței. De asemenea, se prognozează creșterea și dezvoltarea capacităților de apărare a țărilor OTAN, ca urmare a angajamentului de sporire a cheltuielilor de apărare. Concomitent, sunt vizate și consolidarea parteneriatelor, și promovarea stabilității dincolo de granițele Alianței.

1.5. Dezvoltarea relațiilor de cooperare

31. Evoluțiile geopolitice în plan regional și global demonstrează că paradigma securitate și apărare depășește sfera de responsabilitate a unui stat. De aceea, Republica Moldova tinde să extindă nivelul de cooperare cu actorii regionali și internaționali, prin participarea activă la procesele și eforturile colective de menținere a securității și stabilității regionale și internaționale.

32. Republica Moldova va consolida dialogul politic și cooperarea practică cu Uniunea Europeană, prin intensificarea colaborării în domeniile politicii de securitate și de apărare comună. Prin aceasta, vor fi prevenite conflictele și vor fi gestionate crizele, va fi creată o stabilitate regională, vor fi intensificate procesele dezarmării, neproliferării, schimbului de informații clasificate, de rând cu

lupta împotriva terorismului și amenințărilor hibride. Va fi ridicat controlul față de armament și a exporturilor lui. UE și-a confirmat angajamentul privind susținerea în soluționarea pașnică a problematicii transnistrene, iar Republica Moldova, respectiv, își va spori contribuția în misiunile sub egida ONU, UE și OSCE.

33. Republica Moldova va continua să dezvolte și să consolideze dialogul politic în cooperarea practică cu OTAN, în diverse domenii și aspecte: educație și știință, reforme și planificarea apărării, modernizări ale infrastructurii, exerciții militare, managementul dezastrelor, ridicarea nivelului de interoperabilitate cu structurile militare ale statelor occidentale și implementarea proiectelor de dezvoltare a sistemului de apărare. Explorarea oportunităților oferite de dialogul cu Alianța nu contravine cu statutul de neutralitate al Republicii Moldova. Ba din contra, ele vor sprijini în continuare dezvoltarea capacităților de apărare, necesare pentru protejarea intereselor naționale, ele vor realiza obiectivele strategice și de combatere a riscurilor și amenințărilor emergente.

34. În procesul de dezvoltare a sistemului național de apărare, Republica Moldova va continua să dezvolte cooperarea bilaterală și dialogul cu alte state. În acest sens, vor fi consolidate relațiile bilaterale, inclusiv pe dimensiunea apărării, cu cei mai importanți parteneri de dezvoltare ai statului: SUA, România, Ucraina, Germania, China, Suedia, Franța, Italia, Lituania etc. Republica Moldova va menține formatul dialogului bilateral și cu Federația Rusă pentru a identifica soluții în subiecte de interes comun. De asemenea, Republica Moldova va evalua posibilitățile de valorificare a parteneriatelor existente, precum și a acelor noi, de perspectivă.

II. VIZIUNEA STRATEGICĂ ȘI OBIECTIVE

2.1. Viziunea strategică

35. Viziunea strategică a Republicii Moldova în domeniul apărării prevede proiectarea și realizarea unui sistem de apărare viabil și eficient, pe măsura provocărilor de securitate, capabil să asigure prevenirea/descurajarea și respingerea eventualelor agresiuni, atacuri și acțiuni asupra suveranității, independenței, unității și integrității teritoriale a Republicii Moldova; care ar garanta securitatea cetățenilor.

36. Sistemul național de apărare trebuie să fie capabil să desfășoare, pe timp de pace, concomitent, un complex de măsuri (acțiuni) pentru prevenirea/descurajarea unei agresiuni cu caracter militar (convenționale sau neconvenționale și/sau hibrid). Sistemul național de apărare trebuie să desfășoare o operație de menținere a păcii pe teritoriul național, să gestioneze o situație de urgență pe teritoriul statului, precum și să susțină eforturile internaționale de menținere a păcii, cu contingente și experți militari și civili. Totodată, sistemul național de apărare trebuie să fie capabil de o tranziție eficientă de la pace la starea de urgență, de asediu sau de război.

37. La declararea stării de urgență, de asediu sau de război, sistemul național de apărare, folosind în mod integrat toate instrumentele naționale ale puterii, trebuie să fie în stare să asigure mobilizarea tuturor resurselor necesare pentru planificarea și desfășurarea unor operațiuni de apărare pe întreg teritoriul național.

2.2. Obiectivele generale și specifice

Obiectivele *generale* ale Strategiei Naționale de apărare constau în:

Ajustarea prevederilor legale, normative și de politici, care reglementează funcționarea integrată a structurilor sistemului național de apărare, bazat pe un proces uniform de planificare, pentru consolidarea eforturilor necesare menținerii și dezvoltării capacității operaționale.

Consolidarea, dezvoltarea și modernizarea capacității sistemului național de apărare, prin desfășurarea procesului de transformare, modernizare și înzestrare a forțelor sistemului național de apărare, pentru a reacționa la amenințările convenționale, asimetrice și de tip hibrid, precum și la situațiile stării de urgență.

Contribuirea la securitatea și stabilitatea internațională, precum și la consolidarea păcii.

Pentru îndeplinirea fiecărui obiectiv strategic sunt derivate următoarele *obiective specifice*:

- înlăturarea discrepanțelor din cadrul legislativ și normativ al domeniului apărării naționale;
- asigurarea financiară corespunzătoare a proceselor de dezvoltare a sistemului național de apărare;
- asigurarea adecvată a sistemului național de apărare cu resurse umane și materiale;
- asigurarea funcționării integrate a mecanismelor de conlucrare și cooperare interinstituțională, în domeniul securității și apărării naționale;
- instituirea unui mecanism unic de planificare a apărării naționale;
- asigurarea protecției sociale a personalului sistemului național de apărare;
- asigurarea capacităților necesare Forțelor Armate pentru îndeplinirea misiunilor stabilite;
- asigurarea capacității de control și protecție a spațiului aerian;
- asigurarea apărării frontierei de stat;
- eficientizarea mecanismelor de cooperare cu partenerii externi de dezvoltare;
- eficientizarea sistemului de educație, instruire și cercetări științifice în domeniul securității și apărării;

- consolidarea și revigorarea mecanismului de mobilizare a economiei naționale, a populației și a teritoriului;
- eficientizarea sistemului de evaluare permanentă a situației de securitate și avertizare prealabilă, privind riscurile și amenințările la adresa apărării naționale;
- asigurarea protecției sistemului informațional;
- continuarea îndeplinirii misiunilor de menținere a păcii în Zona de securitate, până la modificarea formatului actual al forțelor mixte de menținere a păcii;
- sporirea posibilităților de participare a Republicii Moldova la misiuni și operații internaționale.

III. DIRECȚII DE ACȚIUNE

Obiectivele politicii de apărare națională urmează a fi realizate prin concentrarea eforturilor naționale în următoarele direcții de acțiune:

3.1. Direcții prioritare

38. ***Dezvoltarea capabilităților militare întrunite și consolidarea lor penru executarea eficientă a misiunii constituționale de apărare a statului.*** Drept urmare a efectelor războiului de noua generație (război hibrid), va fi revizuită structura și rolul forțelor sistemului național de apărare, precum și mecanismele de conlucrare între structuri și forțe. Dezvoltarea și consolidarea capabilităților militare întrunite vor viza, în primul rând, Forțele Armate. În acest sens, va fi promovată o structură eficientă de comandă și control. Vor fi dezvoltate capabilități de luptă și suport cu un grad ridicat de reacție și de mobilitate a forțelor și mijloacelor. Vor fi instituite și capabilități de informații și contrainformații militare, de forțe speciale, de informații și comunicații, de sprijin logistic, dar și pentru participarea în misiuni și operații internaționale. La nivelul tehnicii aflate în dotarea Forțelor Armate, vor fi implementate procese de modernizare și/sau înlocuire a echipamentelor învechite cu sisteme performante, în vederea creșterii interoperabilității cu statele partenere. Totodată, Forțele Armate, ca nucleu al sistemului național de apărare, vor deține capabilități de regenerare a forțelor, în caz de urgență și război.

Procesul de reformare a Trupelor de Carabinieri – componentă a Forțelor Armate – va contribui la consolidarea capacității acestei instituții pe dimensiunea apărării naționale.

39. ***Asigurarea funcționării mecanismului de mobilizare*** va fi efectuată prin elaborarea de către Ministerul Economiei a Planului de mobilizare a economiei naționale.

Instituțiile publice, în cooperare cu instituțiile mediului privat și de afaceri, vor contribui la elaborarea și implementarea Planului menționat și vor susține acțiunile de pregătire, de mobilizare și a mobilizării (propriu-zisă), în conformitate cu responsabilitățile ce le revin.

Adițional, pregătirea de mobilizare se va realiza prin instruirea continuă a instituțiilor și populației pentru situații critice, precum și prin pregătirea teritoriului. În acest context, vor fi organizate și desfășurate exerciții (simulări), la nivel operațional și strategic, în scopul testării capacității decizionale naționale, a cooperării și a procedurilor de răspuns a forțelor destinate apărării naționale. Cu ajutorul mecanismelor de conducere a statului vor fi identificate și înlăturate deficiențele de ordin economic, legislativ și organizațional. Totodată, va fi concretizat algoritmul de atragere în procesul de mobilizare a infrastructurii și a resurselor sectorului privat din Republica Moldova.

40. ***Consolidarea capacității sistemului național de apărare, anticipare, prevenire prealabilă și contracarare a amenințărilor și riscurilor la adresa securității statului*** va fi realizată prin evaluarea permanentă a mediului strategic de securitate și a situației politico-militare. Pe lângă cunoașterea riscurilor și amenințărilor, sub toate aspectele (surse, forme de manifestare, mijloace și tehnici), devine fundamentală și dezvoltarea capacității sistemului de analiză și evaluare a unui spectru larg de informații. În acest scop, vor fi dezvoltate, prin utilizarea combinată, atât a mijloacelor militare, cât și a instrumentelor civile, capabilitățile de identificare, în timp oportun, a pericolelor, riscurilor și amenințărilor, din perspectiva prevenirii producerii lor.

41. **Perfecționarea sistemului național de management al situațiilor stării de urgență** se va realiza prin consolidarea mecanismelor de conlucrare civil-militare, prin desfășurarea unui proces multidimensional și dinamic, menit să consolideze reziliența statului pe diferite dimensiuni ale securității și apărării naționale. Va fi instituit un cadru de prevenire a situațiilor ce periclitează apărarea națională, prin efectuarea analizei indicatorilor relevanți. Va fi garantat schimbul de informații între instituțiile abilitate și vor fi alertați, în prealabil, factorii decidenți și centrele operaționale. Totodată, vor fi organizate și desfășurate exerciții (simulări), la nivel operațional și strategic, în scopul testării capacității naționale de decizie, a cooperării și a procedurilor de răspuns ale forțelor interinstituționale.

42. **Asigurarea securității, integrității și funcționalității eficiente a infrastructurilor critice** va avea la bază o abordare unică referitor la infrastructurile critice. Acestea vor defini categoriile respective, la nivel național, vor determina rolul și vor stabili responsabilitățile și procedurile de activitate a instituțiilor, în scopul asigurării protecției și funcționalității optime a infrastructurilor critice ale statului.

43. **Asigurarea controlului și apărării frontierei de stat** se va realiza prin dezvoltarea infrastructurii frontierei de stat, în măsura cerințelor sistemului național de apărare. Adicional, vor fi revizuite atribuțiile instituțiilor sistemului național de apărare, vis-a-vis de domeniul frontalier. Va fi stabilit mecanismul de acțiune în diferite situații și va fi asigurată pregătirea și dotarea lui corespunzătoare. Eforturile vor fi orientate pe implementarea coerentă a managementului integrat al frontierei de stat și pe consolidarea continuă a capacității de gestionare și de reacție oportună la amenințările și riscurile frontaliere. Finalizarea procesului de demarcare a frontierei cu Ucraina și dezvoltarea mecanismelor de cooperare cu statele vecine se subscriu în setul de eforturi pe această dimensiune. Aceste procese vor fi dezvoltate și valorificate astfel, încât să se asigure controlul în întregime a frontierei de stat, inclusiv pe segmentul lor central (transnistrean).

44. **Sporirea potențialului de participare la misiuni și operații internaționale** prin intensificarea dialogului politico-militar cu structurile și instituțiile internaționale și prin consolidarea cooperării cu partenerii de dezvoltare. Republica Moldova va participa cu specialiști și/sau contingente militare și de poliție, până la nivel de batalion (inclusiv batalion), la misiunile și operațiile internaționale, sub egida ONU, UE sau OSCE. La nivel național, vor fi dezvoltate capacități de instruire a personalului destinat participării în misiuni și operațiuni internaționale, în conformitate cu standardele ce asigură interoperabilitatea cu structurile similare din spațiul euroatlantic.

45. **Dezvoltarea capacității de control și protecție a spațiului aerian al Republicii Moldova** va presupune menținerea și dezvoltarea capacităților naționale existente și dezvoltarea parteneriatelor cu statele vecine. Astfel, subiectul are la bază necesitatea investirii resurselor naționale pentru dotarea graduală/etapizată a Armatei Naționale cu echipament și infrastructură necesară executării misiunii constituționale de apărare a statului. Mecanismele de cooperare internațională, pe segmentul apărării spațiului aerian, vor fi utilizate ca mijloace complementare în dezvoltarea capacității naționale de control și protecție a spațiului aerian.

46. **Implementarea standardelor unice cu privire la protecția sistemului/spațiului informațional** se va efectua prin ajustarea și dezvoltarea mecanismelor existente de conlucrare interinstituțională. Preponderent se va pune accent pe capacitățile de prevenire și contracarare a atacurilor informaționale. Pe această direcție, vor fi dezvoltate capacități de apărare cibernetică. Totodată, instituțiile sistemului național de apărare vor promova politici care asigură perceperea unică și integrată a sistemului/spațiului informațional, atât la nivel instituțional, cât și la cel al întregii societăți. Dezvoltarea capacităților de prevenire și reacție la amenințările cibernetice și actualizarea lor permanentă va constitui o prioritate în domeniul apărării statului.

47. **Consolidarea credibilității Republicii Moldova față de partenerii externi de dezvoltare** prin continuarea implementării/realizării angajamentelor asumate în procesele de dezvoltare a capacităților de apărare. Republica Moldova va continua eficientizarea mecanismelor de cooperare și asistență în domeniul securității și apărării prin programe, planuri, inițiative și acorduri bilaterale, stabilite cu partenerii, în contextul formatelor de cooperare. Un efort deosebit va fi direcționat spre

implementarea prevederilor Inițiativei de Consolidare a Capacității de Apărare (DCBI), care va permite reformarea eficientă a sistemului național de apărare și, implicit, a Forțelor Armate.

48. **Perfecționarea și dezvoltarea sistemului de instruire militară și cel al învățământului și științei militare** este bazată pe cerințele și necesitățile de pregătire a cadrelor pentru forțele destinate apărării naționale. În Republica Moldova vor fi stimulate cercetările științifice, în corelare cu sistemul de educație, ca demers esențial pentru studierea și evaluarea riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților sectorului de apărare. Procesul descris se va realiza în corespundere cu actele normative naționale și cu practica internațională de instruire și formare continuă, punându-se accent pe perfectarea capabilităților de însușire educațională și instruire, în conformitate cu necesitățile mediului de securitate. Concomitent, va fi perfecționat și dezvoltat sistemul de instruire, învățământ și știință militară, prin ridicarea în permanență a calității pregătirii cadrelor militare, evaluând condițiile tehnice, în conformitate cu cerințele actuale. Totodată, vor fi încurajate cercetările științifice, orientate spre asigurarea unui suport teoretic pertinent sistemului național de apărare. Va fi perfecționat procesul de instruire și educație. Vor fi promovate și aplicate rezultatele cercetărilor științifice, cu referire la procesul de soluționare a problemelor de securitate și apărare.

3.2. Direcții în suport

49. **Asigurarea unui cadru legal, conform rigorilor și principiilor apărării naționale**, se va baza pe o abordare graduală, consistentă și consecventă, dictată de necesitățile reale și prioritățile guvernării, în raport cu procesul de dezvoltare a sistemului național de apărare. Acest cadru legal se va axa pe următoarele direcții:

- a. vor fi revizuite structura, atribuțiile, responsabilitățile și modul de luare a deciziilor, de către conducerea sistemului național de apărare;
- b. vor fi revizuite și consolidate mecanismele de conlucrare între instituțiile statului, între structurile și forțele lui, în scopul realizării obiectivelor naționale și cel al gestionării situațiilor în condițiile stării de urgență, de asediu sau de război;
- c. va fi intensificat mecanismul național de control, privind activitatea instituțiilor responsabile de domeniul mobilizării, evidenței și recrutării cetățenilor pentru apărarea Patriei (controlul va fi efectuat în conformitate cu legislația Republicii Moldova, având drept scop identificarea mecanismelor de eficientizare a aspectelor organizaționale din cadrul structurilor responsabile);
- d. va fi definit din punct de vedere legislativ conceptul de „criză”;
- e. va fi instituționalizat mecanismul unic de planificare a apărării, de care se vor conduce instituțiile statului, în procesul de asigurare a apărării și de realizare a politicii de apărare.

În funcție de aceste direcții, instituțiile statului vor stabili sistemul documentelor de politici prerogative, ce ține de perfecționarea continuă a cadrului legislativ, în conformitate cu obiectivele strategice de dezvoltare, enumerate în prezenta Strategie. Acest fapt va constitui fundamentul abordării interinstituționale și unitare a sectorului apărării naționale, ceea ce va permite coordonarea și monitorizarea activităților privind apărarea, organizarea și funcționarea integrată a instituțiilor cu responsabilități în domeniu.

50. **Fortificarea capacităților naționale pentru combaterea terorismului, radicalismului și extremismului violent, a migrației ilegale și a traficului de armament** se va efectua în colaborare cu toate instituțiile statului, inclusiv cu partenerii internaționali. Vor fi prevenite, depistate și lichidate fenomenele sus-menționate, asigurând protecția persoanei, societății și statului. Autoritățile, împreună cu partenerii internaționali, se vor implica activ în combaterea tuturor tipurilor de pericole, mai cu seamă cele ce țin de traficul de emigranți și traficul de armament, care pot amenința stabilitatea social-economică, pacea și securitatea Republicii Moldova.

51. **Dezvoltarea culturii de securitate și apărare** se va realiza prin promovarea normelor, atitudinilor și a acțiunilor ce permit asimilarea politicii și principiilor de apărare (și planificare a apărării), de către stat și societate.

52. **Dezvoltarea și consolidarea sistemului național de cercetare științifică**, din sectorul de securitate și apărare, se vor produce în corelație cu necesitățile de cercetare-dezvoltare a structurilor de securitate și apărare. Totodată, vor fi realizate și prin dezvoltarea unei viziuni consolidate, vis-a-vis de importanța cercetărilor științifice din sectorul de apărare, precum și prin identificarea măsurilor de promovare a cercetătorului științific, ca reprezentat al instituțiilor de apărare. Această viziune va institui un mecanism de activitate participativă, prin implicarea actorilor din cadrul mediului academic și al societății civile, interesate de domeniului securității și apărării. Prin atare mecanism, va fi asigurată o platformă de interacțiune și comunicare între sectorul guvernamental și organizațiile nonguvernamentale, ceea ce va permite orientarea efortului comun spre analiza și evaluarea problemelor actuale, ce vizează apărarea și securitatea Republicii Moldova. Experiența obținută din cooperarea cu instituțiile internaționale, pe dimensiunea cercetărilor științifice, va fi exploatată în interesul formării capacității naționale în domeniul cercetărilor științifice, privind securitatea și apărarea. Astfel, dinamica producției științifice trebuie să contribuie și la identificarea factorilor de risc ce țin de sistemul de apărare națională, precum și de mecanismele de contracarare a acestora, asigurând caracterul proactiv al sistemului național de apărare.

53. **Creșterea capacității de reacție a sistemului de sănătate publică**, în cazul situațiilor stării de urgență, de asediu sau de război, se va baza pe abordarea integrată a pericolelor și urgențelor, precum și pe capacitățile de asigurare a îngrijirilor medicale și de tratare a răniților în acțiuni de luptă.

54. **Perfecționarea sistemului de protecție socială a efectivului structurilor sistemului național de apărare, ca parte componentă a eforturilor de consolidare a moralului și devotamentului față de Patrie.** Vor fi dezvoltate și implementate politicile de protecție socială eficientă și adecvată întregului efectiv al sistemului național de apărare. Perfecționarea sistemului de protecție socială a efectivului sistemului național de apărare se va realiza în funcție de rolul, de gradul implicării și de volumul atribuțiilor funcționale în procesele ce vizează apărarea națională.

55. **Comunicarea strategică** va deveni elementul informațional indispensabil al autorităților naționale, reprezentând unul dintre instrumentele pe care statul le are la dispoziție, pentru a-și atinge obiectivele în sfera securității și apărării. În această direcție, eforturile vor fi orientate pe elaborarea unei viziuni de comunicare strategică, pe transformarea structurilor de comunicare instituțională și pe elaborarea unor forme de colaborare și interacțiune între ele. Astfel, se impune o interpretare comună cu privire la comunicarea strategică, necesară la nivelul tuturor autorităților publice și la nivelul tuturor politicilor și strategiilor naționale.

56. **Intensificarea controlului parlamentar**, la derularea procesului actual de reformare, va spori nivelul de responsabilitate al instituțiilor statului și societății, vis-a-vis de dezvoltarea sistemului național de apărare. Acest deziderat va fi realizat atât prin prisma mecanismelor existente, cât și prin identificarea unor noi metode destul de eficiente în practica Controlului Democratic asupra Sistemului Național de Apărare.

IV. RESURSE PENTRU REALIZAREA APĂRĂRII NAȚIONALE

57. Realizarea obiectivelor Strategiei naționale de apărare implică un efort major, orientat pe consolidarea susținerii politice și civice. Eforturile naționale pentru dezvoltarea capacităților necesare în domeniul apărării se bazează pe utilizarea eficientă a întregii game de resurse puse la dispoziție, îndeosebi a celor umane, materiale și financiare. Aplicarea sistemului de planificare, programare și evaluare a forțelor, a activităților și a resurselor instituțiilor (din cadrul sistemului național de apărare) și a bugetării pe bază de programe vor contribui în mod esențial la planificarea și utilizarea cu maximă eficiență a resurselor financiare, în funcție de obiectivele expuse în Strategie. În procesul de identificare a resurselor pentru implementarea prezentei Strategii se va ține cont de capacitățile financiare și materiale ale statului.

4.1. Resurse financiare

58. Elementul esențial în realizarea obiectivelor politicii de apărare constă în asigurarea resurselor financiare necesare sistemului, din contul bugetului de stat și prin intermediul programelor/proiectelor cu partenerii externi de dezvoltare. Având în vedere complexitatea și durata procesului de consolidare, dezvoltare și modernizare a sistemului național de apărare, precum și prevederile deciziilor Consiliului Suprem de Securitate, efortul financiar principal în perioada de tranziție va fi orientat spre menținerea capacității operaționale a Armatei Naționale – nucleul Forțelor Armate. În acest scop, vor fi alocate 0,5% din PIB (fără cheltuielile pentru pensii), începând cu prima rectificare bugetară, din anul adoptării prezentei Strategii și până la aprobarea configurației optime a sistemului național de apărare; prioritate având dezvoltarea pachetului de forțe, care va asigura prevederile punctului 36 al Strategiei. Noua configurație va presupune și revizuirea alocărilor bugetare ulterioare.

4.2. Resurse umane

59. Resursele umane constituie baza funcționării sistemului de apărare, care operaționalizează și imprimă valoare tuturor celorlalte componente. Formarea acestora, pregătirea profesională continuă și profesionalizarea rămân a fi imperative-cheie, care vor fi transpuse în practică, pornind de la necesitățile de apărare a țării, pe baza funcționării sistemului militar de învățământ, atât la nivel național, cât și la nivelul învățământului civil și al cooperării cu partenerii externi. Procesul de completare a sistemului național de apărare cu resurse umane este interdependent de resursele financiare alocate și urmează a fi abordat prin prisma aspectului demografic și, respectiv, al celui economic. Acțiunile prioritare vor fi orientate pe crearea condițiilor de valorificare a rezervelor existente în mai multe domenii social-economice, în scopul diminuării declinului demografic și înlăturării constrângerilor ce împiedică relansarea demografică. O soluție temporară privind redresarea acestei probleme este menținerea sistemului mixt de completare (militari în termen și prin contract) în serviciul militar și/sau în structurile de forță. Respectiva soluție reprezintă sursa principală prin care Republica Moldova, la momentul actual, poate pregăti cetățenii săi și rezerva proprie a Forțelor Armate, pentru apărarea Patriei. Totodată, accentul se va pune atât pe asigurarea cantitativă, cât și pe cea calitativă a cadrelor din instituțiile și structurile de forță ale sistemului național de apărare.

60. Integrarea perspectivei de gen în cadrul politicilor de securitate și apărare a țării se va produce în conformitate cu necesitățile de completare a sistemului național de apărare cu resurse umane, atât pe timp de pace, cât și pe timp de război/conflict. Totodată, acest fapt va contribui la implementarea angajamentelor asumate de Republica Moldova, privind Rezoluția 1325 a Consiliului de Securitate a ONU – Femeile, Pacea și Securitatea (Women, Peace and Security).

4.3. Resurse materiale

61. Asigurarea rezervelor materiale de stat și de mobilizare se va realiza prin elaborarea și aprobarea Planului pentru mobilizarea economiei naționale și actualizarea algoritmului de calcul și completare a rezervei de stat, ținând cont de necesitățile reale ale instituțiilor implicate în procesul de mobilizare. În conformitate cu necesitățile și prioritățile stabilite la nivel de stat, vor fi întreprinse acțiuni menite să contribuie la sporirea graduală a volumului de rezerve naționale.

62. Pe dimensiunea resurselor materiale, Guvernul va intensifica controlul național, vis-a-vis de corectitudinea executării responsabilităților, atât cele ale instituțiilor de profil, cât și cele ale cetățenilor cu atribuții în evidența acestora. Ca parte a eforturilor naționale, vor fi luate la evidență resursele de mobilizare din subordinea instituțiilor mediului privat și cel al agenților economici.

63. Perfecționarea mecanismului național de evidență a resurselor de mobilizare va fi abordată bidimensional: prin contribuția resurselor umane și prin cea a resurselor materiale. Astfel, eforturile naționale vor fi concentrate pe eficientizarea mecanismelor de control și evidență a acestor resurse. Acest fapt presupune actualizarea procedurilor de includere și scoatere de la evidența militară a cetățenilor și a resurselor materiale ale Republicii Moldova, utilizând, la nivel interinstituțional, capacitățile informaționale (bazele de date) existente. În procesele menționate, un rol-cheie îl va juca

nu numai digitalizarea mecanismului național de evidență a resurselor de mobilizare, dar și capacitatea de conlucrare a instituțiilor naționale.

V. ETAPE ȘI MECANISME DE IMPLEMENTARE

64. La implementarea Strategiei se va ține cont de asigurarea controlului democratic asupra forțelor destinate apărării naționale, de transparența decizională și de comunicarea strategică.

65. Președintele Republicii Moldova, Parlamentul și Guvernul vor supraveghea punerea în aplicare a prezentei Strategii și a progreselor înregistrate, prin implicarea Serviciului Consiliului Suprem de Securitate, a Comisiei parlamentare securitate națională, apărare și ordine publică și a Cancelariei de Stat.

66. În vederea implementării prezentei Strategii, Guvernul va elabora și pune în aplicare Planul de acțiuni privind asigurarea Strategiei naționale de apărare, care va cuprinde obiective, direcții de implementare, termeni de realizare a acțiunilor, costurile aferente implementării, factorii umani responsabili, indicatorii de progres și procedurile de raportare și evaluare. Totodată, prevederile SNA vor servi drept bază pentru elaborarea Strategiei militare.

67. Implementarea Strategiei va fi efectuată în 3 etape:

etapa I: consolidarea sistemului național de apărare (1-2 ani din momentul aprobării Strategiei);

etapa II: dezvoltarea sistemului național de apărare, pe întreaga perioadă de valabilitate a Strategiei (în afara termenului limitat indicat);

etapa III: modernizarea sistemului național de apărare, pe întreaga perioadă de valabilitate a Strategiei (de asemenea fără termen de limitare).

VI. MONITORIZARE, EVALUARE ȘI RAPORTARE

68. Monitorizarea procesului de implementare va fi axată atât pe indicatorii de monitorizare, cât și pe cei de progres, expuși în Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei. Sistemul de monitorizare a implementării Strategiei va fi asigurat prin organizarea unui proces continuu de raportare prin schimb operativ de informație și evaluare a stadiului de implementare.

69. Activitățile de monitorizare a Strategiei vor fi întreprinse pe toată perioada de implementare și vor include atât colectarea, prelucrarea și analiza datelor de monitorizare, identificarea erorilor și efectelor neprevăzute, cât și eventualele rectificări de conținut și de formă, în măsurile și activitățile planificate.

70. Ministerele și instituțiile vizate vor evalua procesul de implementare a obiectivelor ce le revin, vor prezenta, conform deciziei Guvernului, rapoarte de progres. În rapoartele de progres vor fi reflectate rezultatele înregistrate, la stadiul respectiv de implementare a Strategiei, va fi monitorizat nivelul de realizare a obiectivelor generale și specifice, va fi determinat gradul de îndeplinire a activităților planificate și de realizare a indicatorilor de performanță, specifici fiecărei activități. Drept urmare, vor fi formulate propuneri de îmbunătățire și corectare a măsurilor planificate. Pentru activitățile neîndeplinite, vor fi expuse motivele neexecutării (sau cele ale executării parțiale) și vor fi propuse măsuri eficiente de realizare a obiectivelor generale ale Strategiei.

71. În baza rapoartelor prezentate, Guvernul va elabora raportul unic de implementare a Planului de acțiuni.